
II. PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

RECENZJE I NOTY BIBLIOGRAFICZNE

Alberto Germanò, *Corso di diritto agroalimentare*, Torino 2007, ss. 212.

Autor publikacji jest uznanym profesorem prawa rolnego Uniwersytetu La Sapienza w Rzymie, zajmującym się również problematyką prawa żywnościowego. Książka ma charakter podręcznikowy i nie jest pierwszą włoską pracą dotyczącą materii prawa żywnościowego. Na rynku od kilku lat dostępny jest podręcznik autorstwa L. Costato *Compendio di diritto alimentare*¹. Wśród polskich publikacji z prawa żywnościowego pionierską monografią jest praca M. Korzyckiej-Iwanow *Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*². Niemniej jednak, mimo następującego w ostatnich latach rozwoju ustawodawstwa dotyczącego prawa żywnościowego, opracowania naukowe z tego zakresu są wciąż nieliczne. Dlatego warto przybliżyć czytelnikom treść prezentowanej tu publikacji.

W uwagach wprowadzających do podręcznika Autor Alberto Germanò wyodrębnia prawo żywnościowe dla celów dydaktycznych. Wskazuje w nich, że wykład uniwersytecki z prawa żywnościowego nie dotyczy wyłącznie żywności pochodzenia rolniczego. Mimo że wszystkie produkty żywnościowe mają swoje źródło pochodzenia w rolnictwie *sensu largo* (według art. 32 TWE oraz art. 2135 włoskiego kodeksu cywilnego), to jednak – zdaniem Autora – przedmiot prawa żywnościowego powinien uwzględniać zagadnienia odnoszące się do produkcji rolnej w celu żywienia człowieka oraz dotyczące produktów rolnych będącymi produktami żywnościowymi. Ponadto prawo wspólnotowe wtórne, w przypadkach, w których występuje pojęcie „żywności”, odwołuje się do produktów rolnych wymienionych w Załączniku I do TWE (jako przykład Autor powołuje m.in. art. 1 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 510/2006).

Wychodząc od powyższych założeń, Autor wyjaśnia, że materia prawa żywnościowego jako przedmiot studiów akademickich, obejmuje produkcję rolną „pierwot-

¹ L. Costato, *Compendio di diritto alimentare*, Padova 2002.

² Zob. M. Korzycka-Iwanow, *Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Warszawa 2007.

ną” i „wtórna” oraz komercjalizację tych produktów. Uwagi wstępne Autora, dotyczące pojęć „żywność” i „rolnictwo” w prawie wspólnotowym, mogą być przewodnikiem przy lekturze całego podręcznika. Pojęcia te stanowią niemalże esencję prawa żywnościowego. Autor zwraca uwagę na problem różnorodności terminologicznej języka prawnego w państwach członkowskich, mimo że obszar legislacji tych państw w zakresie prawa żywnościowego jest znikomy. Jedynym remedium na problemy związane z wykładnią tych pojęć jest wspólna terminologia przedmiotu. Rozważania Autora w tym zakresie mogą być również cennymi wskazówkami przy określeniu relacji traktatowych pojęć prawnych produktów rolnych i produktów żywnościowych oraz dla charakteryzowania przedmiotu prawa rolnego, w tym wskazania miejsca dyscypliny prawa żywnościowego w systemie prawa. Zagadnienie to stanowiło niejednokrotnie przedmiot odniesienia także polskiej doktryny prawa rolnego³.

Omawiana praca liczy 11 rozdziałów. W początkowych trzech rozdziałach uwzględnione zostały zagadnienia o charakterze wprowadzającym (źródła prawa żywnościowego, repartycje kompetencji pomiędzy Republiką Włoską i Regiony ustanowione przez konstytucję), a także problem bezpieczeństwa żywności, kluczowy dla przedmiotu regulacji prawa żywnościowego. Analiza przepisów rozporządzenia (WE) nr 178/2002 z 28 stycznia 2002 r. przeprowadzona została według systematyki *res, persones, actiones*. Ponadto Autor poruszył temat zasady ostrożności oraz zarządzania ryzykiem w świetle prawa żywnościowego. W tym względzie, jako przykład kryzysu bezpieczeństwa żywności, przywołał kasus choroby szalonych krów, mający swój finał w orzeczeniu ETS z 5 czerwca 1998 r. (C-180/96, *Wielka Brytania przeciwko Komisji*), do którego zastosowano niepisana jeszcze wówczas zasadę ostrożności. Było to jedno z wydarzeń we Wspólnocie, które legło u podstaw przyjęcia regulacji prawnej rozporządzenia nr 178/2002. Autor podkreślił, że art. 7 tego rozporządzenia przyznaje Komisji możliwość, a nie obowiązek stosowania zasady ostrożności. Jednakże zważywszy, że art. 174 TWE stanowi w szczególności, że wspólnotowa polityka ochrony środowiska oparta jest na zasadzie ostrożności, natomiast ETS stosuje ją poza obszarem ochrony środowiska jako ogólną zasadę prawa wspólnotowego, nie można tu mówić o jakiejś „ewentalności”.

Odnosząc się w rozdziale czwartym podręcznika do zagadnień odpowiedzialności za produkt wadliwy, Autor odwołał się do włoskiego dekretu legislacyjnego nr 206 z 5 września 2005 r., zwanego „Kodeksem konsumenta”, przytaczając jego szczegółowe rozwiązania. Według tej regulacji, poszkodowany musi wykazać istnienie szkody, „wady” produktu oraz związku przyczynowego pomiędzy tą szkodą a wadą. Odpowiedzialność ta oparta jest zatem na ryzyku. Regulacja włoskiego „Kodeksu konsumenta” stanowi „odpowiednik” przepisów art. 449¹- 449¹¹ polskiego Kodeksu cywilnego implementujących dyrektywę unijną nr 85/374.

³ Zob. np. A. Lichorowicz, *Pojęcie i przedmiot prawa rolnego*, w: *Prawo rolne*, red. A. Stelmachowski, Warszawa 2003, s. 18. Autor uznaje prawo żywnościowe za szczególny dział prawa rolnego dotyczący przetwarzania gotowych produktów rolnych.

W kolejnych rozdziałach książki (5-7) wśród prawnych aspektów produkcji żywności Autor określił obowiązki związane z higieną żywności, zasady stosowania promieniowania jonizującego oraz hormonów w żywieniu zwierząt, kwestie obecności alergenów w żywności, jak również składu produktów żywnościowych. Przy okazji szczegółowych rozważań o kontrowersyjnych aspektach produkcji żywności z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi, Autor skomentował relacje prawa i nauki, stwierdzając, że „w zakresie, w jakim rolą prawa jest rozstrzygnięcie niepewności naukowych co do społecznego obowiązywania pewnych technik, prawo stanowi o tym, która nauka ma zdolność wywoływania skutków prawnych. Innymi słowy, system prawny definiuje tę wiedzę naukową, posługując się nie kryteriami technicznymi, lecz kryteriami polityczno-prawnymi”.

Końcowe rozdziały publikacji dotyczą problematyki prawa żywnościowego w kategoriach ekonomicznych według podporządkowanej im systematyce zagadnień (wprowadzanie na rynek, znakowanie, reklama produktów żywnościowych). W kontekście aktów prawa międzynarodowego omówione zostały kwestie subwencji publicznych do eksportu produktów rolnych pierwotnych, zagadnienia barier technicznych w handlu, znakowania produktów rolnych oznaczeniami geograficznymi oraz wzajemne relacje prawa międzynarodowego i prawa wspólnotowego.

Recenzowana książka zasługuje na uznanie. Zarówno aktualność poruszonych w niej problemów, jak i sposób ich przedstawienia czynią ją przystępną nie tylko dla osób zajmujących się prawem żywnościowym, lecz także dla praktyków. Rozważania mają charakter syntetyczny. Zaletą pracy są licznie powoływane orzeczenia ETS oraz Sądu I Instancji, które jako dodatek do podręcznika w postaci nośnika CD stanowią rekwizyt upraszczający korzystanie z niego. Można powiedzieć, że analiza aktów wspólnotowego prawa żywnościowego, jak również prawa międzynarodowego, jest wszechstronna i w pełni oddaje jego stan. Wydaje się zatem, że opracowanie to odpowiada wymogom poznawczo-dydaktycznym, jakie powinien spełniać akademicki podręcznik. Swobodnie wplatanie przez Autora w merytoryczne zagadnienia, ciekawe anegdoty czy cytaty z wypowiedzi znanych postaci czynią lekturę książki miłą i przyjemną. Wszystko to świadczyć może nie tylko o znakomitej znajomości przedmiotu, ale także o wielkiej erudycji Autora.

KATARZYNA LEŚKIEWICZ

Regolazione e la promozione del mercato alimentare nell'Unione Europea. Esperienze giuridiche comunitarie e nazionali, Atti del Convegno, Udine, 24-25 novembre 2006, A cura di Mariarita D'Addezio e Alberto Germanò, Milano 2007, ss. 360.

Recenzowana praca stanowi efekt konferencji „Regulacja i promocja rynku żywności w Unii Europejskiej. Doświadczenia prawne wspólnotowe i krajowe” zorganizowanej przez Instytut Prawa Rolnego Międzynarodowego i Porównawczego we

Florencji przy udziale Wydziału Prawa Uniwersytetu w Udine. Wzięli w niej udział włoscy prawnicy-agrarzyści, a także przedstawiciele nauki francuskiej, polskiej, niemieckiej i hiszpańskiej⁴.

Pierwszą część książki stanowią opracowania, które dotyczą problematyki promocji i regulacji rynku żywnościowego w Unii Europejskiej oraz doświadczeń narodowych i wspólnotowych (M. D'Addezio), rynku rolno-żywnościowego, konkurencji (P. Borghi) oraz zwiększania wartości włoskiego dziedzictwa kulinarnego poprzez oznaczenia terytorium (L. Francario).

Kolejną część publikacji stanowi cykl artykułów dotyczących „rolnego rynku jakości” w czterech państwach europejskich: we Francji, Polsce, Niemczech i w Hiszpanii. Autorami są I. Couturier, R. Budzinowski, B. Klaus i A. Carretero García. Temat „rolnego rynku jakości” jest interesujący i bardzo istotny z praktycznego punktu widzenia, jako że istnieje potrzeba regulacji i promocji rynku żywności w UE oraz wymiany doświadczeń państw członkowskich w tym zakresie. Porównanie „rolnego rynku jakości” kilku krajów pozwoliło zauważyć pewne zróżnicowanie terminologii określającej jakość produktów rolnych w poszczególnych ustawodawstwach i uwidoczniło potrzebę ich ujednoczenia.

I. Couturier skoncentrowała się na węzłowych zagadnieniach „rolnego rynku jakości”: problematyce marki i oznaczeń towarowych, które są instrumentami służącymi zapewnieniu bezpieczeństwa w obrocie żywnością. Przedstawione rozważania są bardzo szczegółowe i uporządkowane. Autorka zaprezentowała je w oparciu o szeroki wachlarz aktów normatywnych, ukazując jednocześnie stanowisko doktryny. Podjęty temat jest interesujący pod względem praktycznym, a niektóre refleksje dotyczące marki i znaków towarowych są ważne w aspekcie teoretycznoprawnym.

R. Budzinowski zauważył, że w Polsce rynek produktów rolnych i żywnościowych o wysokiej jakości znajduje się zaledwie w stadium rozwoju. Rolnicy uczą się uczestniczenia w systemach żywności wysokiej jakości. Najbardziej rozwinięty – jak dotychczas – jest rynek produktów rolnictwa ekologicznego. Natomiast rynek produktów tradycyjnych i regionalnych jest rynkiem dopiero rozwijającym się. W konkluzji Autor stwierdził, że bez wątpienia w Polsce istnieją obiektywne warunki do wytwarzania produktów „jakościowych”, a to, co uznawane jest w polskim rolnictwie za słabość (np. mały obszar gospodarstw rolnych), może być jego zaletą. Podkreślił też, że wszelkie instrumenty dotyczące rozwoju rolnego rynku jakości powinny uwzględnić interesy zarówno producentów, jak i konsumentów.

B. Klaus dokonała analizy ochrony nazw pochodzenia produktu, oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności. Zwróciła również uwa-

⁴ Zob. R. Budzinowski, *Konferencja włoskich prawników-agrarystów „Regulacja i promocja rynku żywności w Unii Europejskiej. Doświadczenia prawne wspólnotowe i krajowe”*, Udine, 24-25 listopada 2006 r., „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1, s. 342 i n.

gę na aspekt ochrony produktów ekologicznych. Te elementy składają się na niemiecki „rolny rynek jakości”. Przedstawiając istniejący w Niemczech system środków promocji, Autorka pozytywnie oceniła obowiązujące tam regulacje prawne. Według tego ustawodawstwa produkty „proste”, które nie zostały wytworzone w drodze metody ekologicznej, są objęte instrumentami promocji, jeśli posiadają określony stopień jakości. Produkty te mogą zostać wyposażone w tzw. marki jakości, jeśli podczas fazy produkcji, przetwarzania i dystrybucji będą przestrzegane kryteria wysokiej jakości.

Z kolei A. Carretero García podjęła tematykę „rolnego rynku jakości” w Hiszpanii. Autorka słusznie podkreśliła, że mnogość znaków towarowych obecnych na rynku może spowodować ryzyko zmniejszenia klarowności i ich fałszowania, co może przynieść spadek zaufania konsumentów do jakości produktów. Zaznaczyła, że w przypadku rolnictwa ekologicznego stosuje się znak wspólnotowy, krajowy i wspólnot autonomicznych. Dostrzeganie związków między wyżej wspomnianymi problemami ma istotne walory poznawcze i służy tworzeniu spójnych regulacji.

W tej części pracy zawarte jest również opracowanie autorstwa E. Casadei poruszające problem koegzystencji upraw transgenicznych, konwencjonalnych i ekologicznych we Włoszech oraz artykuł dotyczący skuteczności kontraktów integracji pionowej w rolnictwie (S. Bolognini), a także opracowanie na temat wolnego przepływu towarów (G. Maccioni). Rozważania te zasługują na uwagę ze względu na aktualność podejmowanej tematyki oraz próbę wyjaśnienia zagadnień praktycznych.

Trzecia część publikacji poświęcona jest problematyce jednostek kontrolnych i certyfikacji produktów rolnych (A. Massart) oraz roli dobrowolnych zrzeszeń ochrony produktów rolnych i żywnościowych (D. Viti). Opracowanie zamyka interesujący artykuł L. Bragato na temat bezpieczeństwa żywności i rynku. Traktować go należy jako informacyjny, pozwalający czytelnikowi na zorientowanie się w obowiązujących regulacjach normatywnych. W podsumowaniu L. Costato zwrócił uwagę na sposób pojmowania jakości produktów rolnych i znaczenie ustawodawstwa dla „rolnego rynku jakości”.

Niektóre z zagadnień podjętych w opracowaniu mają charakter wyjściowy i mogą stanowić podstawę do badań bardziej zaawansowanych, inne cechuje dość duży stopień szczegółowości. Omówione kwestie przedstawiono na szerokim tle normatywnym i doktrynalnym. Recenzowana książka pozwala czytelnikowi na wyrobienie poglądu na temat rynku żywności i jego uregulowań w poszczególnych państwach członkowskich, a jej dodatkową zaletą są liczne odwołania do literatury oraz orzecznictwa. O jej walorach świadczą również aktualność i ranga podjętej problematyki. Z pełnym przekonaniem można ją zarekomendować wszystkim czytelnikom zainteresowanym problematyką prawa rolnego i żywnościowego.

PRZEGLĄD CZASOPISM ZAGRANICZNYCH

„Agrar- und Umweltrecht“

Roland Schmidt, Marcus Hehn, *Die naturschutzrechtliche Umnutzung von Kulturland am Beispiel Erwerbsobstanlage vs. Streuobstwiese im rheinland-pfälzischen Landesrecht (Przekształcenie obszarów upraw w rozumieniu prawa ochrony środowiska na przykładzie sadów i dzikich sadów w prawie krajowym Nadrenii-Palatynatu)*, AUR 2007, nr 11, s. 357-359.

Autorzy prezentują prawne aspekty konfliktu pomiędzy wymogami przewidzianymi przez prawo ochrony środowiska a gospodarowaniem nieruchomościami rolnymi. Przykładem są pojawiające się w praktyce prawniczej wątpliwości, czy sady niewykorzystywane przez długi czas powinny być wyłączone z produkcji rolnej w celu ochrony stanu naturalnego środowiska. W konkluzji Autorzy stwierdzają, że wymogi ochrony środowiska dopuszczają ponowne włączenie sadu do produkcji, ale możliwe jest też wykarczowanie starych drzew i nasadzenie nowych, a nawet prowadzenie na danej nieruchomości innych upraw.

Christian Busse, *Betriebsbindung versus Pächterschutz nach Inkrafttreten der ZAV (Powiązanie z zakładem vs. ochrona dzierżawcy po wejściu w życie ZAV)*, AUR 2007, nr 9, s. 288-295.

Przedmiotem rozważań jest zagadnienie przenoszenia kwot mlecznych z dzierżawcy na wydzierżawiającego w wypadku wygaśnięcia umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego w związku z ogłoszeniem upadłości dzierżawcy. Kwestią sporną na tle orzecznictwa niemieckiego okazało się to, czy w wyżej opisanej sytuacji przechodzą na wydzierżawiającego tylko kwoty mleczne objęte umową dzierżawy, czy też wszelkie kwoty mleczne związane z danym gospodarstwem rolnym. W świetle orzecznictwa administracyjnego Autor ocenia stanowisko BGH jako błędne.

Christian Busse, *Eigentumsgarantie und Agrarmarktrecht unter besonderer Berücksichtigung handelbarer Agrarmarktsubventionen (Gwarancje własności i prawo rynku rolnego przy szczególnym uwzględnieniu zbywalnych subwencji rolnych)*, AUR 2007, nr 8, s. 249-262.

Ochrona własności w rolnictwie dotyczy – z jednej strony – samych środków produkcji, a z drugiej – nowych przedmiotów własności powstałych w trakcie procesu produkcyjnego. Wszystkie one są objęte konstytucyjnym prawem ochrony własności. W przypadku rynku rolnego szczególnie doniosłą jest kwestia ochrony własności w związku z produkcją i zbytem wytworzonych produktów rolnych. W związku z tym zagadnienie przydziału i pozbawienia producentów rolnych kwot mlecznych należy

rozpatrywać przez pryzmat konstytucyjnej gwarancji własności. Instrumenty ukształtowania produkcji rolnej wpływają w sposób zdecydowany na wartość konkretnego gospodarstwa rolnego. W związku z tym za trafne należy uznać stanowisko zajęte przez orzecznictwo, według którego organ administracji publicznej dokonując przydziału kwot mlecznych lub pozbawiając producenta rolnego tychże kwot nie może naruszyć konstytucyjnych gwarancji własności.

Siegfried Orf, *Waldrecht im Spannungsfeld zwischen Eigentümerbefugnissen und Duldungspflichten (Prawo leśnie a konflikt pomiędzy uprawnieniami właścicieli i obowiązkiem znoszenia)*, AUR 2007, nr 8, s. 962-967.

Autor przedstawia zagadnienia prawne powstające w związku ze zmianami zachodzącymi w sposobie korzystania z lasów, które w coraz szerszym zakresie pełnią funkcję rekreacyjną. Realizacja tej funkcji prowadzi w praktyce do konfliktów z podmiotami, które gospodarują danymi lasami. W trakcie prac nad projektami nowelizacji prawa leśnego rozpatruje się m.in. kwestię, w jakim zakresie właściciel lasu powinien ponosić odpowiedzialność za ewentualne szkody wyrządzone osobom postronnym w związku z prowadzeniem prac leśnych. Dyskutuje się też nad zagwarantowaniem bezpiecznych warunków korzystania z dróg leśnych oraz możliwością ograniczeń lub zakazów wstępu do lasu.

Kai Bemann, *Die Anwendung gesetzlicher Pfandrechte auf die Beherbergung von Tieren (Zastosowanie ustawowego prawa zastawu w sprawach o utrzymanie zwierząt)* AUR 2007, nr 10, s. 321- 330.

Rozważania poświęcone są nowemu typowi umowy, jakim jest umowa utrzymania zwierzęcia. Jest to umowa nienazwana. Ten typ umowy stosują w chwili obecnej przede wszystkim stadniny oferujące właścicielom koni możliwość trzymania u nich swoich zwierząt. Ten sektor gospodarki rozwija się obecnie w Niemczech w sposób bardzo dynamiczny, co oznacza wzrost doniosłości zagadnień prawnych związanych z umowami o utrzymanie zwierząt. Artykuł dotyczy przede wszystkim zagadnienia, jakie roszczenia przysługują podmiotowi prowadzącemu stadninę, jeśli właściciel zwierzęcia nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań. W konkluzji Autor stwierdza, że można w takiej sytuacji zastosować odpowiednie przepisy ogólne prawa zobowiązań oraz umowy najmu. W konsekwencji oznacza to, że w razie niewykonania przez właściciela zwierzęcia zobowiązań stadnia może powstrzymać się od wydania zwierzęcia. Przysługuje jej także ustawowe prawo zastawu na danym zwierzęciu.

Alfred Scheidler, *Landwirtschaftliche und gewerbliche Tierhaltung aus Sicht des Bau- und Immissionschutzrechtes (Chów zwierząt w rolnictwie oraz chów masowy w ocenie prawa budowlanego i ochrony przed immisjami)*, AUR 2007, nr 9, s. 296-298.

Autor prezentuje problematykę prawną związaną z chowem zwierząt w rolnictwie (w warunkach chowu masowego). Wskazuje on na prawo budowlane oraz unormowania dotyczące immisji jako przepisy służące ustaleniu dopuszczalnego stopnia immisji wynikających z chowu zwierząt. Przy budowie ośrodka chowu zwierząt przekraczającego pewną wielkość wymagane jest uzyskanie szczególnego zezwolenia wydawanego po zbadaniu stopnia przyszłych immisji. Ponadto możliwe jest zobowiązanie do zbadania wpływu ośrodka na środowisko. W przypadkach wskazanych w ustawie o ochronie przed immisjami, samo zezwolenie budowlane powinno zapewniać określony stopień ochrony. W podsumowaniu stwierdza się, że prawo budowlane oraz prawo dotyczące immisji pełnią funkcję ochronną przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z ośrodków hodowli zwierząt.

Peter Koof, *Herstelleridentität beim Pflanzenschutzimport (Tożsamość wytwórców w imporcie środków ochrony roślin)*, AUR 2007, nr 12, s. 395-399.

Przedmiotem rozważań jest zagadnienie dopuszczalności importu środków ochrony roślin. Punktem wyjścia jest zagadnienie prawne, które pojawiło się w praktyce i doprowadziło do wszczęcia postępowania Komisji Europejskiej przeciwko Republice Francuskiej (ETS, C-201/06). Zagadnienie to powstało w związku z dekretem francuskim nr 2001-317 ustanawiającym szczególne warunki dopuszczalności importu środków ochrony roślin, zgodnie z którym środki importowane muszą nie tylko wykazywać ten sam skład, jak środki dopuszczone do obrotu na terytorium kraju, lecz pochodzić od tego samego przedsiębiorstwa lub przynajmniej od przedsiębiorstw powiązanych ze sobą udziałowo lub licencyjnie. W konkluzji Autor ocenia przedmiotowe unormowanie francuskie za niezgodne z prawem europejskim.

MICHAŁ MARCINKOWSKI

„Revue de Droit Rural”

Christophe Pierret, *Le contrôle des structures (Kontrola struktur)*, RDR 2007, nr 355, s. 30-36.

Autor przedstawia aktualny stan prawny w zakresie kontroli struktur rolnych: organy kontrolne, procedury, sankcje, a przede wszystkim rodzaje działań wymagające uzyskania zezwolenia administracyjnego. Ustawa o ukierunkowaniu rolnictwa z 5 stycznia 2006 r. przyniosła pewne zmiany zmierzające w kierunku zwiększenia swobody działania przedsiębiorstw rolnych wykazujących chęć rozwoju. Obowiązek poddania się kontroli administracyjnej został w stosunku do niektórych działań prawnych (m.in. dokonywanych na rzecz członków rodziny) zastąpiony samym tylko obowiązkiem

zgłoszenia transakcji. Ustawa zwiększa również w pewnym stopniu zakres swobody działania spółek rolnych.

Mimo to – zdaniem autora – przedsiębiorstwa rolne w dalszym ciągu traktowane są gorzej od zwykłych przedsiębiorstw. Ch. Pierret krytykuje trudny do uzasadnienia brak postępu w tej mierze.

Samuel Crevel, *Le bail cessible (Dzierżawa zbywalna)*, RDR 2007, nr 355, s. 37-39.

Będąca przedmiotem rozważań instytucja dzierżawy zbywalnej z art. 418 francuskiego kodeksu rolnego jest nowym, stosunkowo wygodnym dla obu stron sposobem przekazania gospodarstwa. Według zamysłu prawodawcy, instrument ten ma być środkiem promocji w rolnictwie podejścia typowego dla klasycznego przedsiębiorstwa. Ma równocześnie sprzyjać większej przejrzystości sytuacji producenta rolnego w stosunku do jego kontrahentów.

W pierwszej kolejności przedstawione zostało ustanowienie dzierżawy zbywalnej między członkami rodziny (przekazanie typu wertykalnego). Autor przeprowadza w tym zakresie analizę korzyści oraz trudności płynących z zastosowania dzierżawy zbywalnej w porównaniu z dzierżawą długoterminową. W dalszej kolejności, omawiając przekazanie typu horyzontalnego, S. Crevel przybliży procedurę zbycia dzierżawy, skutki zbycia oraz kwestie dotyczące ceny.

Thierry Tauran, *La Mutualité sociale agricole: chronique sur une structure complète et étendue (System rolniczych ubezpieczeń społecznych: obraz struktury pełnej i rozległej)*, RDR 2007, nr 356, s. 11-16.

Artykuł stanowi szczegółową prezentację francuskiego systemu rolniczych ubezpieczeń społecznych, obejmującego świadczenia zdrowotne, emerytalne i rodzinne. Kolejno przedstawione zostały poszczególne elementy instytucjonalne systemu: kasa centralna, kasy departamentalne i międzydepartamentalne, ich funkcje i zasady działania. Omówione zostały między innymi warunki przynależności do kasy rolniczej, kwestia ściągłości składek, sporów między kasą a ubezpieczonym oraz stosunku kas do administracji państwowej na poziomie centralnym i departamentalnym. Poszczególne aspekty działania systemu ukazane zostały w odniesieniu do zasad rządzących ogólnym systemem ubezpieczeń społecznych we Francji.

Mai-Anh NGO, *Quel avenir pour les labels au regard de la libre circulation des marchandises? (Jaka przyszłość dla oznaczeń produktów w świetle swobody przepływu towarów?)*, RDR 2007, nr 356, s. 17-21.

Przedmiotem rozważań jest zagadnienie zgodności krajowych przepisów w zakresie znaków jakości i oznaczeń pochodzenia ze wspólnotową regulacją w zakresie swobody przepływu towarów. Francja dysponuje w tej mierze szeroką gamą instru-

mentów prawnych. W okresie ostatniego dziesięciolecia Trybunał Sprawiedliwości WE, mając na celu ograniczenie stosowania tego typu środków w celach protekcyjnych, kilkakrotnie opowiedział się za restrykcyjną interpretacją art. 30 TWE (wyjątki od obowiązku zniesienia ograniczeń ilościowych i praktyk równoważnych w przepływie towarów) oraz rozporządzeń Rady nr 2082/92 i 2082/92 (oznaczenia geograficzne i produkty tradycyjne). Przeprowadzona w artykule analiza orzecznictwa wskazuje, że swoboda przepływu towarów traktowana jest wewnątrz Wspólnoty priorytetowo i tym samym niekorzystnie wpływa na realizację polityki jakości. W świetle postulatów prezentowanych przez Wspólnotę w negocjacjach WTO, wydaje się to swoistym paradoksem.

Franck Roussel, *Trois questions de base sur la loi du 23 février 2005 à propos de l'extension de la notion d'activité Agricole aux activités équestres* (Trzy podstawowe kwestie dotyczące ustawy z 23 lutego 2005 w sprawie rozszerzenia pojęcia działalności rolniczej na działalność w dziedzinie jeździectwa), RDR 2007, nr 357, s. 15-18.

Jean-Jacques Barbieri, *Promenade équestre dans des contrats très spéciaux* (Przejażdżka konna w umowach szczególnych), RDR 2007, nr 357, s. 18-22.

Samuel Crevel, *L'application de la réglementation des structures aux activités équestres* (Zastosowanie regulacji dotyczącej struktur rolnych do działalności w dziedzinie jeździectwa), RDR 2007, nr 357 s. 23-24.

Michel-Pierre Madignier, *Le statut fiscal des professionnels du cheval* (Status podatkowy osób zatrudnionych w jeździectwie), RDR 2007, nr 357, s. 25-31.

Thierry Tauran, *Les relations de travail entre les salariés et les employeurs dans le secteur de l'équitation* (Stosunek pracy między pracownikiem i pracodawcą w sektorze jeździectwa), RDR 2007, nr 357, s. 32-36.

Manuel Carius, *Les étalons de la République* (Stada ogierów państwowych), RDR 2007, nr 357, s. 37-42.

Cykl artykułów udzielających odpowiedzi na pytania postawione przez J. Foyer (RDR 2006, nr 345, s. 1) dotyczących konsekwencji przyjęcia ustawy z 23 lutego 2005 r. w sprawie rozwoju obszarów wiejskich, która rozszerza pojęcie działalności rolniczej na „działalność polegającą na przygotowaniu i treningu koni w celu ich wykorzystania, z wyjątkiem działalności scenicznej”. Pierwszy z artykułów zajmuje się cywilnoprawną kwalifikacją działalności jeździeckiej. Dalsze artykuły poruszają kolejno tematykę: orzecznictwa związanego z prawną kwalifikacją umów zawartych w tej dziedzinie, wymagań dotyczących infrastruktury jeździeckiej, właściwego dla rolnictwa systemu podatkowego, jakiemu podlegają obecnie osoby zajmujące się jeździectwem, statusu pracownika w tym sektorze oraz statusu prawnego stad ogierów państwowych.

Delphine Gaboriau Sorin, *Organisation Commune de Marches – Le règlement „OMC unique”: une simple consolidation de l'existant? (Wspólna Organizacja Rynków: Rozporządzenie o „jednolitej WOR”: proste zespolenie reguł istniejących?)*, RDR 2007, nr 358, s. 43-46.

Autorka prezentuje nowe rozporządzenie Rady WE nr 1234/2007 z 22 października 2007 r. w sprawie jednolitej wspólnej organizacji rynku oraz przeprowadza krytyczną analizę postanowień w nim zawartych z punktu widzenia celu, jaki przyświecać miał tej reformie. Chodziło mianowicie o uproszczenie regulacji wspólnotowej w drodze technicznej konsolidacji istniejących mechanizmów polegającej na zastąpieniu 21 rozporządzeń sektorowych jednym aktem prawnym. Zdaniem Autorki, rezultaty reformy wykraczają zdecydowanie poza granice wyznaczonego jej celu. Zabieg administracyjny przyczynia się do utraty spójności przepisów oraz przejrzystości terminologii. Trudno również uznać, że reforma ograniczyła się tylko do zmian o charakterze czysto technicznym. Przykładem tego jest faktyczne zwiększenie uprawnień Komisji Europejskiej oraz utworzenie wyłącznie jednego komitetu zarządzającego, co prowadzi w konsekwencji do zmniejszenia kontroli demokratycznej nad mechanizmami rynku rolnego.

Luc Bodiguel, *Le règlement communautaire relatif au développement rural et son application en France (Rozporządzenie wspólnotowe w sprawie rozwoju obszarów wiejskich i jego implementacja we Francji)*, RDR 2007, nr 358, s. 20-31.

Artykuł zajmuje się kluczowym dla drugiego filaru WPR rozporządzeniem WE nr 1698/2005 w sprawie wsparcia obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW-FEADER) oraz sposobem jego implementacji we Francji. Tematyka artykułu obejmuje kwestie instytucjonalne, tryb zatwierdzania programów krajowych, metody kontroli wydatkowania środków wspólnotowych oraz zgodności współfinansowania programów z zasadami pomocy państwa, a także strukturę nowego funduszu europejskiego. Najwięcej uwagi poświęcono szczegółowej prezentacji rodzajów pomocy przewidzianych w ramach poszczególnych osi francuskiego Programu Rozwoju Wiejskiego Ośmiokąta (PDRH) na lata 2007-2013, dotyczącego terytorium metropolitalnego Francji, zatwierdzonego przez Komisję Europejską w lipcu 2007 r. Podsumowując, Autor ukazuje znaczenie reformy finansowania rozwoju obszarów wiejskich dla procesu ewolucji WPR – od logiki sektorowej w kierunku szeroko rozumianej polityki wiejskiej.

„Rivista di Diritto Agrario”

Antonio Jannarelli, *Appunti per una teoria giuridica del „rischio di impresa”* (Notatki na temat prawnej teorii „ryzyka przedsiębiorstwa”), RDA 2007, z. 3, s. 299-360.

Autor zaznacza, że omawianemu pojęciu można przypisać dwojakie znaczenie. Z jednej strony jest to rodzaj ryzyka, które może generować tylko przedsiębiorstwo, z drugiej zwrotu tego używa się dla określenia wszystkich ryzyk, które są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa i dotyczą odpowiedzialności wobec osób trzecich. Autor odwołuje się do art. 2082 i 2238 włoskiego kodeksu cywilnego, które stanowią o pojęciu przedsiębiorstwa oraz są podstawą definicji zorganizowanej działalności gospodarczej. W podsumowaniu stwierdza, że ryzyko ma wymiar finansowy, a nie informacyjny, ponieważ można dokonać jego pomiaru. Istnieją informacje umożliwiające ocenę strat lub zysków związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Ponadto zaznacza, że identyfikacja i weryfikacja ryzyka jest konieczna ze względu na możliwość uzyskania korzyści lub poniesienia strat finansowych.

Irene Canfora, *Il nuovo assetto dell'agricoltura biologica nel sistema del diritto alimentare europeo* (Nowy porządek rolnictwa ekologicznego w systemie europejskiego prawa żywnościowego), RDA 2007, z. 3, s. 361-378.

Przedmiotem rozważań jest analiza niektórych rozwiązań zawartych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych. Autorka podkreśla, że w ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost zapotrzebowania na produkty rolnictwa ekologicznego. Zaznacza też, że należy wprowadzić obowiązek umieszczania logo UE na wszystkich wytwarzanych we Wspólnocie artykułach ekologicznych. Postuluje, by stworzyć możliwość dobrowolnego umieszczania logo UE na wszelkich produktach rolnictwa ekologicznego importowanych z państw trzecich. W konkluzji I. Canfora zauważa, że państwa członkowskie mogą na swoim terytorium stosować do ekologicznej produkcji roślinnej lub zwierzęcej bardziej rygorystyczne przepisy niż te przewidziane w rozporządzeniu, jeżeli będą je stosować również do produkcji nieekologicznej, oraz pod warunkiem ich zgodności z prawem wspólnotowym. Rozwiązania te nie mogą zakazywać ani ograniczać obrotu produktami rolnictwa ekologicznego, które wytworzono poza terytorium danego państwa członkowskiego.

Alberto Germanò, *La normativa di riferimento sugli ingredienti allergenici e sull'obbligo della loro etichettatura* (Regulacja odnosząca się do alergenów i obowiązku ich etykietowania), RDA 2007, z. 3, s. 379-391.

Autor podkreśla, że powszechne alergeny pokarmowe spotykane są w wielu różnych przetworzonych środkach spożywczych. Zwraca też uwagę na to, że mogą wystąpić niekorzystne reakcje organizmu człowieka na dodatki do żywności i że informacja o tych dodatkach nie zawsze umieszczona jest na etykiecie. Należy zatem dbać o to, aby środki pomocnicze i inne substancje wywołujące alergię pokarmowe zostały objęte zasadami etykietowania w celu zapewnienia konsumentom właściwej informacji. W przypadku gdy jest wysoce prawdopodobne, że żywność lub pasze pochodzące ze Wspólnoty lub przywożone z państwa trzeciego stworzą poważne ryzyko dla zdrowia ludzkiego, a ryzyko nie może zostać zażegnane za pomocą działań podjętych przez państwo członkowskie, wówczas Komisja z własnej inicjatywy lub na wniosek państwa członkowskiego niezwłocznie przyjmie jeden lub kilka środków przewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 178/2002. W podsumowaniu Autor stwierdził, że tylko w specyficznych okolicznościach, zgodnie z powołaną wyżej regulacją, państwa członkowskie mogą rozszerzyć listę produktów wywołujących alergię, wprowadzając jednocześnie zakaz sprzedaży żywności na określonym terytorium, jeśli na podstawie danych naukowych można uznać ją za alergogenną.

Filomena Prete, *Le imprese agricole in difficoltà nella nuova «loi de sauvegarde» française (Przedsiębiorstwa rolne wobec trudności w nowym francuskim „prawie ochrony”)*, RDA 2007, z. 3, s. 392-461.

Artykuł dotyczy problematyki francuskiego prawa upadłościowego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii upadłości przedsiębiorstwa rolnego. 1 stycznia 2006 r. we Francji weszła w życie ustawa, która gruntownie nowelizuje wspomnianą materię. Nowy akt prawny wprowadza nieznanie dotąd postępowanie, które wszczyna się w początkowej fazie kryzysu, w momencie gdy występują czasowe trudności i zasadne jest podtrzymanie (ochrona) funkcjonowania przedsiębiorstwa. W postępowaniu tym stosuje się instrumenty, na które wyrażają zgodę zarówno przedsiębiorca, jak i wierzyciele. Również we Włoszech w 2006 r. weszła w życie reforma prawa upadłościowego, która wprowadziła wiele środków sprzyjających zachowaniu, a nie likwidacji przedsiębiorstwa. W podsumowaniu Autorka stwierdziła, że omawiana materia jest podobnie ujęta w ustawodawstwie francuskim i włoskim, w szczególności zbliżone są rozwiązania dotyczące przedsiębiorstwa rolnego.

KAROLINA RÓSZCZKA

POLSKA BIBLIOGRAFIA PRAWNOROLNA ZA 2007 R.

I. Monografie

- KORZYCKA-IWANOW M., *Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, wyd. 2, Warszawa 2007.
- SZACHULOWICZ J., *Prawo wodne. Komentarz*, Warszawa 2007.

II. Artykuły i studia

- ADORNATO F., *Nowa rola kontraktu między licznymi modelami rolnictwa, wielością źródeł i rozwojem obszarów wiejskich*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- ADORNATO F., *Od kontraktu rolnego do kontraktualizacji programowanej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- BALCERAK S., *Nowe zasady pomocy państwa dla rolnictwa w prawie wspólnotowym*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- BALCERAK S., *Z problematyki uproszczenia wspólnotowego prawa rolnego*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- BIELUK J., *Podatek dochodowy w działalności rolniczej*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- BIVOANA G., *Rolnictwo i środowisko w politykach Unii Europejskiej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- BLAJER P., *Pojęcie rolnika indywidualnego w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- BLAJER P., *Definicja i status rolnika indywidualnego jako przedsiębiorcy w prawie włoskim i polskim*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2007, z. 3.
- BLAJER P., *Diritto di acquisto statale di fondi rustici in Polonia e profili di diritto comunitario*, „Agricoltura. Istituzioni. Mercati” 2007, nr 2.
- BOBEL Ł., WOJCIECHOWSKA M., *Odpowiedzialność karna i administracyjna za nienależytą jakość środków spożywczych*, „Przemysł Spożywczy” 2007, nr 8.
- BOBEL Ł., LEŚKIEWICZ K., *Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niebezpieczny środek spożywczy*, „Przemysł Spożywczy” 2007, nr 3.
- BOBEL Ł., *Prawo do uprawy i dostawy buraków cukrowych (zagadnienia wybrane)*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- BOBEL Ł., *Transfer kwot mlecznych bez gospodarstwa w prawie polskim*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- BOBEL Ł., *The production quotas in Polish agriculture*, „Agricoltura Istituzioni Mercati” 2007, nr 2.
- BUDZINOWSKI R., *Nauka jako czynnik rozwoju prawa rolnego. Rola orzecznictwa*, w: *Rozprawy z prawa prywatnego, prawa o notariacie i prawa europejskiego*.

- Księga ofiarowana Panu Rejentowi Romualdowi Szykowi*, red. Edward Drozd, Aleksander Oleszko, Maksymilian Pazdan, Kluczbork 2007.
- BUDZINOWSKI R., *Ustrojowy czynnik rozwoju prawa rolnego*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- BUDZINOWSKI R., *Diritto agrario ed amministrazione pubblica nell'agricoltura polacca e adattamento alla PAC*, „Agricoltura Istituzioni Mercati” 2007, nr 2.
- BUDZINOWSKI R., *Międzynarodowy czynnik rozwoju prawa rolnego*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- BUDZINOWSKI R., *Il mercato agricolo polacco di qualità*, w: *La regolazione e la promozione del mercato alimentare nell'Unione Europea. Esperienze giuridiche comunitarie e nazionali. Atti del Convegno, Udine, 24-25 novembre 2006*, red. Mariarita D'Addezio, Alberto Germanò, Torino 2007.
- COSTATO L., *Wpływ wspólnotowego prawa rolnego na prawo rolne wewnętrzne*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- CZECHOWSKI P., *Uwarunkowania prawne gospodarowania ziemią rolniczą*, materiały z konferencji pt. „Gospodarowanie ziemią rolniczą”, „Nowe Życie Gospodarcze” 2007.
- CZECHOWSKI P., MOŹDŻEŃ-MARCINKOWSKI M., *Agencja Nieruchomości Rolnych – przyszłe kierunki przekształceń państwowej własności rolnej*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- GALA P., *Odstępstwo rolne – przywilej i obowiązek rolnika*, „Biuletyn Informacji Krajowej Federacji Producentów Zbóż” 2007, nr 5.
- GALA P., *Odstępstwo rolne – przywilej i obowiązek*, „Magazyn Farmerski” 2007, nr 1.
- GERMANÒ A., *Reforma Wspólnej Polityki Rolnej w 2003 r. i reżim płatności jednolitej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- GŁODOWSKI W., *Sprzedż egzekucyjna gospodarstwa rolnego i jej skutki dla nabywcy*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- JEŻYŃSKA B., *Opodatkowanie działalności rolniczej podatkiem od towarów i usług*, „Studia Prawnicze” 2007, nr 1.
- KAPAŁA A., *Agroturystyka jako rodzaj działalności rolniczej w prawie włoskim*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- KAPAŁA A., *Ochrona oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych w prawie międzynarodowym*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- KRAWCZYK J., *Zakres swobody gospodarowania przez dzierżawcę na dzierżawionym gruncie w prawie niemieckim*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- KREMER E., *Pierwszeństwo nabycia nieruchomości*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- KREMER E., *Le dixieme anniversaire de la Constitution de la Republique de Pologne et le droit agricole*, „Archivum Iuridicum Cracoviense”, vol. XXXIX-XL, 2006-2007.
- LEŚKIEWICZ K., *Prawne aspekty koegzystencji upraw konwencjonalnych, ekologicznych oraz genetycznie modyfikowanych*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.

- LEŚKIEWICZ K., *System kontroli i certyfikacji produktów rolnictwa ekologicznego – problemy prawne*, „*Studia Iuridica Agraria*”, tom VI, Białystok 2007.
- LEŚKIEWICZ K., *Le Agenzie dei pagamenti in Polonia. Agenzia del Mercato Agricolo e Agenzia della Ristrutturazione e Modernizzazione dell'Agricoltura*, „*Agricoltura Istituzioni Mercati*” 2007, nr 2.
- LEŚKIEWICZ K., *Z prawnej problematyki jakości produktów rolnictwa ekologicznego*, „*Przegląd Prawa Rolnego*” 2007, nr 1.
- LICHOROWICZ A., *Nowy etap legislacyjny w przybliżaniu francuskiej 'exploitation agricole' do modelu prawnego przedsiębiorstwa*, „*Studia Iuridica Agraria*” t. VI, Białystok 2007.
- LICHOROWICZ A., *L'incidenza dell'adesione della Polonia a l'Unione Europea sul diritto di prelazione dei fondi rustici*, „*Agricoltura Istituzioni Mercati*” 2007, nr 2.
- LICHOROWICZ A., *Opinia o projekcie ustawy o zmianie ustawy o produktach pochodzenia zwierzęcego*, „*Przegląd Legislacyjny*” 2007, nr 1.
- LICHOROWICZ A., *Opinia o projekcie ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich*, „*Przegląd Legislacyjny*” 2007, nr 2.
- LICHOROWICZ A., *Opinia o projekcie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami gruntowymi Skarbu Państwa na cele budownictwa mieszkaniowego*, „*Przegląd Legislacyjny*” 2007, nr 2.
- LICHOROWICZ A., *Opinia o projekcie ustawy o wspieraniu zrównoważonego sektora rybackiego*, „*Przegląd Legislacyjny*” 2007, nr 4.
- LICHOROWICZ A., *Opinia o projekcie ustawy o zmianie ustawy o uruchamianiu środków Unii Europejskiej przeznaczonych na modernizację rolnictwa*, „*Przegląd Legislacyjny*” 2007, nr 4.
- LIPINSKA I., *Przemiany na wspólnotowym rynku cukru w nowych warunkach gospodarczych*, „*Przegląd Prawa Rolnego*” 2007, nr 1.
- LIPINSKA I., *Prawne aspekty produkcji wina w Polsce*, „*Roczniki Naukowe Seria*” 2007, tom IX, z. 2.
- ŁOBOS-KOTOWSKA D., *Platności do gruntów rolnych i platność cukrowa – wybrane zagadnienia proceduralne*, „*Przegląd Prawa Rolnego*” 2007, nr 2.
- MAJEWSKI A., *Wylączenie gruntów rolnych z produkcji rolnej w celu usytuowania bazy (zaplecza budowlanego) remontowanej lub przebudowywanej drogi*, w: *Problemy współczesnego ustrojoznawstwa, Księga Jubileuszowa Profesora Bronisława Jastrzębskiego*, Olsztyn 2007.
- MALINOWSKA K., *Negocjacje w dziedzinie rolnictwa w ramach Światowej Organizacji Handlu a Wspólna Polityka Rolna*, „*Przegląd Prawa Rolnego*” 2007, nr 2.
- MICHAŁOWSKI R., *Normy obszarowe w obrocie nieruchomościami rolnymi*, „*Studia Iuridica Agraria*”, t. VI, Białystok 2007.
- MILANOWSKA D., *Instrument modulacji w nowym systemie dopłat bezpośrednich*, „*Studia Iuridica Agraria*”, t. VI, Białystok 2007.
- NIEWIADOMSKI A., *Prawna i organizacyjna sytuacja rolnictwa w nowych landach Republiki Federalnej Niemiec po 1989 roku*, „*V Rocznik Studenckiego Ruchu Naukowego Uniwersytetu Warszawskiego*”, Warszawa 2007.

- OTAWSKI P., *Natura 2000 in Poland: legal problems of implementation and enforcement*, „Agricoltura Istituzioni Mercati” 2007, nr 2.
- OTAWSKI P., *Podmiotowy i przedmiotowy zakres odpowiedzialności za szkodę powstałą w środowisku w wyniku prowadzenia działalności rolniczej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- OTAWSKI P., *Prowadzenie działalności rolniczej na obszarach „Natura 2000” – aspekty prawne*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- PASTUSZKO R., *Prewencyjna opieka prawna notariusza umożliwiająca rolnikowi wybór umowy w systemie emerytalno-rentowym*, w: *Rozprawy z prawa prywatnego, prawa o notariacie i prawa europejskiego. Księga ofiarowana Panu Rejentowi Romualdowi Szytkowi*, red. Edward Drozd, Aleksander Oleszko, Maksymilian Pazdan, Kluczbork 2007.
- PASTUSZKO R., *Rozwiązanie umowy z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego za świadczenia emerytalno-rentowe*, „Rejent” 2007, nr 1.
- PASTUSZKO R., *Zakres kognicji w postępowaniu o przyznanie renty strukturalnej w wyniku zawarcia umowy przeniesienia własności nieruchomości rolnych*, „Rejent” 2007, nr 11.
- PERZYNA A., *Porozumienia branżowe w rolnictwie w prawie francuskim i włoskim*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- PRUTIS S., *Instrumenty prawne wsparcia rozwoju rolnictwa ze środków UE (w świetle orzecznictwa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku)*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- PUSŁECKI D., *Rażące niedbalstwo w wypadku przy pracy rolniczej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- PUSŁECKI D., *Zwłoka w zgłoszeniu wypadku przy pracy rolniczej a prawo do jednorazowego odszkodowania*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- PUSŁECKI D., *Prawne problemy podlegania ubezpieczeniu wypadkowemu w rolnictwie*, „Studia Iuridica Agraria”, tom VI, Białystok 2007.
- PUSŁECKI D., *Podleganie ubezpieczeniu rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą*, „Roczniki Naukowe Seria” tom IX, 2007, z. 2.
- RÓSZCZKA K., *Prawna ochrona wód w procesie produkcji rolnej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- STANIEWSKA A., *Z problematyki kontroli związanej z płatnościami bezpośrednimi do gruntów rolnych w Polsce*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- STANIEWSKA A., *Z problematyki zarządzania i kontroli związanych z płatnościami jednolitymi – pierwsze doświadczenia Anglii i Niemiec*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- STANKO M., *Podstawowe założenia konstrukcyjne „dzierżawy rolniczej” w świetle art. 38a ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa*, w: *Studia z prawa prywatnego, prawa o notariacie i prawa europejskiego. Księga ofiarowana Panu Rejentowi Romualdowi Szytkowi*, red. Edward Drozd, Aleksander Oleszko, Maksymilian Pazdan, Kluczbork 2007.

- SUCHOŃ A., *Zmiana wysokości czynszu w czasie trwania stosunku dzierżawy gruntów rolnych*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- SUCHOŃ A., *Z problematyki podatku rolnego*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- SUCHOŃ A., *Dzierżawa gruntów rolnych a rozwój obszarów wiejskich*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- SUCHOŃ A., *Agencja Nieruchomości Rolnych po 15 latach działalności*, „Roczniki Naukowe SERiA”, t. IX, 2007, z. 1.
- SUCHOŃ A., MUCHA J., *Zastaw jako forma zabezpieczenia wierzytelności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2007, z. 4.
- SZARYK M., *Wpływ negocjacji rolnych Światowej Organizacji Handlu na reorientację Wspólnej Polityki Rolnej*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- SZYMECKA A., *Przedsiębiorstwo rolne we włoskim systemie prawnym*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- SZYMECKA A., *Wielofunkcyjne przedsiębiorstwo rolne w prawie włoskim*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- TOMKIEWICZ E., *Polityka rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013 (perspektywy na tle dotychczasowej ewolucji ustawodawstwa)*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- TRUSZKIEWICZ Z., *Wpływ planowania przestrzennego na pojęcie nieruchomości rolnej w rozumieniu kodeksu cywilnego*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.
- WAŚNIEWSKI R., *Agencja Nieruchomości Rolnych jako podmiot administrujący*, w: *Księga jubileuszowa prof. Bronisława Jastrzębskiego. Problemy współczesnego ustrojoznawstwa*, Olsztyn 2007.
- WAŚNIEWSKI R., *Legal construction of the agricultural company. Materiały VII Międzynarodowej Konferencji Naukowej Praw Człowieka „Człowiek pomiędzy prawem a ekonomią”*, Olsztyn 2007.
- WIERZBOWSKI B., *Podział nieruchomości przeznaczonych lub wykorzystywanych na cele rolne i leśne*, „Studia Iuridica Agraria”, t. VI, Białystok 2007.

III. Przegląd orzecznictwa

- BALCERAK S., opr. wyrok ETS z dnia 7 września 2006 r. w sprawie C-310/04. Hiszpania przeciwko Radzie Unii Europejskiej (tzw. „cotton case”), „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- BALCERAK S., opr. wyrok ETS z dnia 23 października 2007r. w sprawie C-273/04. Rzeczpospolita Polska przeciwko Radzie Unii Europejskiej, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- MAJEWSKI A., *Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu z dn. 10 maja 2006 r., I Ca 126/06 („zła wiara” w rozumieniu art. 6 ust 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece)*, „Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd Orzecznictwa” 2007, nr 1.

- MILANOWSKA D., *Glosa do wyroku NSA z 23 maja 2006 r., II OSK 84/05 (przekazanie gospodarstwa rolnego w związku z ubieganiem się o przyznanie renty strukturalnej)*, „Państwo i Prawo” 2007, z. 8.
- PUSLECKI D., *Glosa do orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 22 listopada 2006 r., III Aua 1100/06 (przesłanki uznania za domownika na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników)*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- ZIELINSKI A., *Glosa do uchwały Sądu najwyższego z 25 listopada 2005 r., III CZP 59/05 (przekazanie gospodarstwa rolnego na podstawie ustawy z 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz o innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin)*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.

IV. Przegląd piśmiennictwa

- BUDZINOWSKI R., rec. *Studia z prawa żywnościowego*, red. M. Korzycka-Iwanow, Warszawa 2006, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- BUDZINOWSKI R., rec. A. Germanò, E. Rook Basile, *Diritto Agrario*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- LESKIEWICZ K., rec. *A. di Lauro, Comunicazione pubblicitaria e informazione nel settore agro-alimentare*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- SZYMECKA A., rec. A. Luca Petreli, *Studio sull'impresa agricola*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- ZIELINSKI A., rec. S. Paszkowski, *Renty strukturalne w rolnictwie. Instytucjonalne uwarunkowania transformacji gospodarstw rolnych w Polsce*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.

V. Varia

- BUDZINOWSKI R., *Odnowienie doktoratu Profesora Andrzeja Stelmachowskiego*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1
- BUDZINOWSKI R., *Konferencja włoskich prawników-agrystów „Regulacja i promocja rynku żywności w Unii Europejskiej. Doświadczenia prawne wspólnotowe i krajowe”*, Udine, 24-25 listopada 2006 r., „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- JURCEWICZ A., *Prof. dr hab. Józef Paliwoda (1917-2007)*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.
- JURCEWICZ A., TOMKIEWICZ E., *Prof. dr hab. Barbara Kozłowska*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.
- KROL M., *Sprawozdanie z Konferencji Naukowej „Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich, Łódź 20-23.09.2006 r.”*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 5.

LEŚKIEWICZ K., *Polsko-włoska konferencja „Wpływ wspólnotowego prawa rolnego na prawo rolne wewnętrzne. Konfrontacja doświadczeń”*, Poznań, 11-13 maja 2006 r., „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 1.

ŁOBOS-KOTOWSKA D., STANKO M., *Sprawozdanie z XXIV Europejskiego Kongresu i Kolokwium Prawa Rolnego, Caserta (Neapol), 26-29 września 2007 r.*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2007, nr 2.

DOROTA ŁOBOS-KOTOWSKA, MAREK STANKO